

fuerit, etiam si administratio illa auferatur: quod datum penitus ablata administratione sine omni obstaculo auferre liceat. Si autem quod superior dictum est, probare conetur, et quodammodo possidere vasallus quibusdam credatur: non iurejurando decidi oportet, sed testibus vel instrumento aliisve legitimis probationibus causa firmiter approbetur.

TIT. LXXXII.

PRIUS POSSESSIONEM RESTITUENDAM ESSE QUAM DE PRINCIPALI CAUSA AGATUR.

Si qua contentio de beneficio inter aliquos (prout saepe fieri solet) orta fuerit, si unus dominus vel loco domini habeatur, et alter vasallus vel loco vasalli habeatur: si per pares secundum usum regni iudicium ventiletur, primo de suo recto beneficio investiri debet, et si possessio aliqua perturbata fuerit, modo restitui debet.

TIT. LXXXIII.

SI UNUS EX FRATRIBUS DEDERIT SUAM PARTEM FRATRI, VEL DOMINO VEL EXTRANEI.

Si alter ex fratribus qui patrem habet beneficium, suam portionem dedit domino vel alicui extraneo: dominus vel extraneus tandiu teneat sine praescriptio quam diu ille, qui dedit, heredem masculum habuerit: si vero sine herede decesserit, alter frater si vixerit, vel eius heres sine ullo obstaculo et temporis praescriptione beneficium, quod hereditarium est, vindicet a quocunque possidente. Hoc idem dicimus, et si fratres fuerint, et alter ab altero ex fratribus adquisierit: hoc enim verissimum ex usu comprobato didicimus.

TIT. LXXXIV.

PATREM IN FEUDO FILII NON SUCCEEDERE.

Quoddam usui traditum recordationis causa in scriptis ponere procuravi. Si quis igitur habens filium, ipsum per dominum investire fecerit, nisi nominatim cum domino pactus fuerit, ut si filius decesserit ante patrem, quod feudum ad patrem revertatur: dicitur defuncto ante patrem filio, patrem carere beneficio, et domino adquiri beneficium.

TIT. LXXXV.

DE INVESTITURA FACTA MARITO VEL UTRIQUE CONIUGI.

Si maritus de feudo suae uxoris investitur ea absente, nisi nominatim quasi gerendo uxoris negotium investitur: sibi acquirit feudum ea sciente vel iubente. Si vero uterque in simul investitur, pro parte sibi proficiunt: nisi cum iam dicta distinctione factum fuerit; et dicimus etiam, ut si unus ante alterum sine herede decesserit, quod alterius pars domino adquiratur.

TIT. LXXXVI.

DE FRUCTIBUS FEUDI.

Unum quidem satis usitatum dicimus, quod si aliquis decesserit nullo in feudo relicto herede, jus feudi ad dominum pertinere dicimus: fruges autem exstantes non ad dominum, sed ad filias ipsius vasalli, vel etiam ad uxorem eius pertinere, et hac ratione creditor eas retinere potest, licet pignus habere non possit: et hoc cum distinctione imperialium constitutionum.

TIT. LXXXVII.

AN PRAESCRIPTIONE FEUDUM ADQUIRATUR.

In beneficiis ut in caeteris contractibus, praescriptiones currere satis

TIT. LXXXII. — 1. Tit. 20, § 1, supr.
TIT. LXXXIII. — 1. Tit. 50, supr. 1, feud. 2, § 2. — 2. Tit. 78, supr.
TIT. LXXXIV. — 1. Tit. 50, supr. 1, d. Tit. 50, supr.
TIT. LXXXV. — 1. Fac. tit. 5, § 4, vers. sed utrum, tit. 58, § 1, supr. — 2. Tit. 104, infr. feud. 18.
TIT. LXXXVI. — 1. Adde tit. 28, § 5, 46, supr.

humanum, et rationi congruum videtur. Si quis ergo feudum alienum bona fide ab aliquo iusta traditione acceperit, licet dominus non sit, cum verus dominus in traditione putetur, longi temporis praescriptione jus sibi acquirit. Si vero malam fidem habuerit, nulla se poterit tueri praescriptione, nec etiam de evictione agere poterit.

TIT. LXXXVIII.

DE PROBATIONE INVESTITURAE.

De ingressu curiae a quibusdam varia ac diversa putantur: nos autem, quod saepius ac rationabiliter in multis curiis et civitatibus intelleximus, in scriptis bonae recordationis causa inserere procuravimus. Quicumque igitur beneficium per investituram adquisierit sine possessionis traditione, pares ad investituram habeat, ut pro ipso veritas discernatur, cum controversia inde fuerit. Sane si possidet, aliis quibusdam adjuvetur adminiculis. Veruntamen quia milites inopes vasalli sunt, per testes vel per breve testatum probatio satis competens esse dignoscitur.

TIT. LXXXIX.

CONDITIONEM TACITE FEUDUM SEQUI.

Beneficia conditionalia, quae in maioribus curiis a veteri tempore esse noscuntur: utpote patriarcharum, archiepiscoporum, abbatum, abbatissarum, ducum, marchionum, comitum, capitaneorum, sive etiam majorum valvasorum, si duobus, tribus, vel deinceps aliis dantur vasallis, tacite conditiones eos sequuntur, nisi nominatim in ipsis traditionibus ipsae conditiones excipiantur. Hoc idem etiam de his conditionibus, quae noviter constituantur ad harum similitudinem verissimum fore sapientibus placet.

TIT. XC.

FRATREM FRATRI IN FEUDO NOVO NON SUCCEEDERE.

Si duo fratres in heredes masculos et feminas de beneficio investituram acceperint, altero decedente filia relicta, nepem cum patruo ad feudum venire dicimus: cum unusquisque fratrum suae soboli bene consuluit. Si enim frater suus sine ulla progenie decesserit, feudum non ad superstem, sed ad dominum perveniet: nisi pactum de successione factum foret.

TIT. XCI.

DE INVESTITURA VETERIS ET NOVI BENEFICII.

Beneficium intelligitur de veteri et novo: et cum de veteri fit investitura, satis sit si de recto beneficio fiat investitura. Haec autem investitura ab unaquaque persona fieri potest, sive seculari sive ecclesiastica, si antiquitus eorum consuetudo fuerit; haec secundum quosdam, et a femina, et a minore xxv ann. fit. De novo si fiat investitura, nominatim et de certa re oportet fieri. Haec investitura a muliere secundum quosdam non valet: quibusdam valere placet: quae sententia mitior est. A minore autem xviii annorum non valet: hoc etiam de minoribus ann. xxv asseritur, ut quibusdam placet. A praeterea ecclesiarum vero tradi, et legitime dici potest iure, ut valeat investitura, dum tamen dissipator videri non possit: quod si aliter intelligeretur, nullum beneficium ab ecclesiasticis personis datum retineri posset. Dicitur etiam quod si conjunctae personae gratia, vel etiam alicui alteri tale dedit feudum, quod duos consimiles vasallos acquirere posset, inutile est beneficium.

TIT. XCII.

JUSTO ERRORE EXCUSARI VASALLUM QUI FIDELITATEM NON FECIT.

Quicumque paratus est facere bene fidelitatem domino suo, prout pater

TIT. LXXXVII. — 1. Tit. 9, § 1, in fin. 26, § 4, supr. 1, feud. ult. — 2. Tit. 80, supr. 96, supr.
TIT. LXXXVIII. — 1. Tit. 2, § 4, tit. 75, supr. — 2. Tit. 108, infr.
TIT. XC. — 1. 1, feud. in fin. 14; § 2, tit. 20. — 2. Tit. 18, supr.
TIT. XCI. — 1. Tit. 3, in pr. supr. — 2. 1, feud. 1, in pr. — 3. d. tit. 1, in fin. pr. et 6, in fin. pr. — 4. N. 120, c. 5, § 2.
TIT. XCII. — 1. Tit. 26, § 5, vers. vasallus, supr.

fecerat fidelitatem patri vel antecessori domini, dum tamen haec bona fide dicat, et non dolose, sed iusto errore, omnino condemnari non potest. Cum enim controversia est inter ipsos, per antiquitatem feudi, vel per breve testatum, vel per testes domino incumbit probatio, alioquin per vasallum veritas inquiretur.

TIT. XCIII.

FACTUM FRATRIS FRATRI IN FEUDO PATERNO NON NOCERE.

Quoddam satis bene dispositum ad utilitatem, et ad perniciosam calliditatem destruendam, in scriptis inserere curavimus. Quidam miles bina beneficia a duobus dominis, prout solitum est, adquisivit: qui decedens duos reliquit filios, qui paterna beneficia inter se dividentes, alter eorum suo domino pro beneficio quod ad eum venit fidelitatem nullo anteposito, sicut pater fecerat, fecit. Alter vero frater alteri domino similiter pro suo beneficio, quia alium nullum dominum habere videbatur, nullo anteposito fidelitatem fecit: defuncto posteriore fratre sine filiis, utrumque feudum in unam, ut prius, venit personam; et sic dominus talem fidelitatem quaerit, qualem frater ejus fecerat: quas alterationes amputantes dicimus, illud, quod frater fecit, nihil superstiti obesse: licet in secundam et tertiam generationem, et usque ad infinitum pervenerit.

TIT. XCIV.

DE FEUDO GUARDIAE ET GASTALDIAE.

Quod nomine gastaldiae vel guardia in feudum datur, ablata gastaldia vel guardia jure auferri potest.

TIT. XCV.

DE SUCCESSIONE FEUDI.

Quidam dominus habens beneficium, reliquit duos filios: et unusquisque ipsorum habuit duos vel tres filios: unus illorum fratrum decessit, una tantum filia relicta: portionem illius non ad omnes superstitis, sed ad patruos illius et suis posterioribus pertinere dicimus.

TIT. XCVI.

DE INVESTITURA ALIENI BENEFICII.

Si quis acceperit investituram alterius beneficii, inutilis est haec investitura: et qui sciens hoc agit, de evictione agere non potest.

TIT. XCVII.

NON AMITTERE FEUDUM EUM QUI SINE DOLO CESSAVIT PER ANNUM IN PETENDA INVESTITURA.

Inter dominum et vasallum nulla fraus debet esse, et inde potest accipi, si vasallus non dolose steterit per annum querere investituram sui beneficii, non damnabitur; dolus enim abest, si iusta causa impediens steterit, vel etiam cum amore servitium fecerit domino conscio. Dicimus autem ut si contra ea quae in fidelitate nominantur fecerit, beneficium carebit.

TIT. XCVIII.

EX DELICTO VASALLI FEUDUM AD DOMINUM REDIRE.

Vasallus habens feudum deliquit contra dominum, cui iudicatum est: agnati cum domino litigant, quidam domino dicunt pertinere: quidam agnato. Dicimus autem ad dominum non pertinere, donec aliquis masculus ex delinquenti vasallo superest, alii vero contradicunt.

TIT. XCIII. — 1. Tit. 78, supr. — 2. Tit. 52, § 2, supr. — 3. Tit. 99, infr.

TIT. XCIV. — 1. Feud. 2. — 2. Tit. 81, supr.

TIT. XCV. — 1. Tit. 50, in fin. supr.

TIT. XCVI. — 1. Tit. 80, in fin. supr.

TIT. XCVII. — 1. Tit. 52, § 5, supr. — 2. 1, feud. 22, in pr. — 3. 2, feud. 24, § 2, vers. sed non est, 1, feud. 21.

TIT. XCVIII. — Tit. 78, supr.

TIT. XCIX.

DE FEUDO LIGIO.

Si quis investitus de feudo ligio, pro quo contra omnes fidelitatem domino debet, Lucio et Titio ex se descendentes filii, sibi heredibus institutis, vita decesserit, divisione facta, si ad solum Titium feudum pervenerit, rationabiliter placuit eum solum fidelitatis sacramento esse obnoxium, ad quem solita feudi iura transierint; quod si ab alio domino Lucius postea feudum per investituram adquisierit, pro quo similiter ei contra omnes homines fidelitatem fecerit: decedente Titio sine liberis, ad quem devolvatur feudum, quod ex divisione habuerat, an ad alium fratrem an ad dominum queri potest; et cum placeat quem ligium hominem duorum esse non posse, videri potest feudum ad dominum pertinere; sed rectius visum est feudum, quod per investituram adquisierit, impedimento ei non esse, licetque ei per substitutum acceptabilem domino priori servire.

TIT. C.

IMPERATOREM FEUDUM AMITTERE VEL ALIUM PRO SE FIDELIEM DARE.

Ex facto incidisse scio Fridericum principem nostrum, cum ab initio dux esset, et pro ducatu fidelitatem faceret, divino nutu postea imperatorem creatum, petita ab eo fidelitate pro ducatu, petenti domino respondisse, non teneri se fidelitatem facere, cum omne hominum genus sibi fidelitatem debeat, et ipse soli Deo et romano pontifici. Sed cum insistente feudi domino de hoc contenderetur, proceribus prudenter, visum est, feudum amissum esse, vel alium ducem in ducatu constituendum, qui feudo servire debeat, et domino fidelitatem faciat.

TIT. CI.

ECCLESIAM FIDELITATEM NON FACERE.

De negotio super quo nos consulere voluisti tibi secundum jus curiae et usum feudi breviter respondemus, quatenus pro feudo, quod ab aliquo per ecclesiam detinetur, nulla sit faciendi fidelitas.

TIT. CII.

NON COGI VASALLUM PRO UNO FEUDO DUAS FIDELITATES FACERE.

Insuper etiam te instructum esse volumus, quod si dominus a quo feudum tenebatur, diem suum pluribus heredibus relicto obierit: vasalli qui communiter illud tenent, non coguntur fidelitatem pro eo feudo facere, nisi domini illud feudum primo partirentur: quoniam secundum jus feudi non debet quis duas fidelitates pro eodem feudo facere.

TIT. CIII.

FILIOS TANTUM SECUNDI MATRIMONII MATRI IN FEUDUM SUCCEEDERE.

Mulier quae feudum secundi viri contemplatione adquisierat, si ex utroque matrimonio superstitibus liberis decesserit, solos ex secundo viro susceptos filios ad feudi successionem admitti, usque curiarum obtentum est.

TIT. CIV.

CASUS QUIBUS FOEMINA IN FEUDO SUCCEEDIT.

Si cui militi ad certum servitium feudum fuerit datum, isque relicta ex se descendente femina, decesserit, quae id servitium juxta feudi con-

TIT. XCIX. — 1. Tit. 52, § 2, tit. 93, supr. — 2. Fac. tit. 55, § 1, supr.; tit. 100, in fin. infr.

TIT. C. — 1. Tit. 52, § 1, tit. 99, in fin. supr.

TIT. CII. — 1. Tit. 55, § 1, tit. 77, supr.

TIT. CIII. — 1. Immo vide tit. 26, § 4, vers. mulier, supr.

TIT. CIV. — 1. Tit. 52, § 7, supr.

ditionem non minus decenter² præstare possit quam masculus, etsi in investitura minime cautum sit, ut et femina ad id aspirare valeant, eam tamen admitti rectum putamus, quinimo hoc casu, simul cum masculo in feudo eam succedere quidam putant, quod multo magis dignum observantia existimamus, cum feudum sic datum est, ut nullum pro eo servitium fiat, ut pleraque hodie feuda dantur. — § 1. Item si quis eo tenore de feudo aliquo sit investitus, ut in eo succedant femina sicut³ masculi, sive feudum ad id certum fuerit datum servitium, sive pro eo indeterminate fuerit promissum servitium, investito moriente in feudum succedunt pariter et mares et feminae, quanquam enim superstitibus⁴ masculo ex eo qui primus feudum adquisivit, feminae excludantur, et si in maribus et feminis fuerat acquisitum (ut in feudis regulariter tradi solet) sermonem tamen investituræ, nec non vim verborum et sensum contrahentium intuentes, discretionem sexus in ejusmodi feudi successione non fecimus. — § 2. Jugales a quodam milite simul⁵ de eodem feudo investiti fuerant, ut in se descendentesque suos id haberent. Hi ex se filio et filia superstitibus defuncti sunt, inter quos feudi quæstio agitur; masculus enim universum feudum sibi vindicat: femina vero ad parentum feudum pariter cum fratre vocari se defendit; quidam pro masculo, quidam pro femina pronuntiant. Eorum qui pro filia judicant, sententiam sequendam esse censeo, cum filia ex antedictorum jugalium contubernio superest, ex prædefuncta uxore alio suscepto masculo qui consanguineus ad eam frater sit. In cæteris priorum sententia sane sequenda est, quod si sola ex eo matrimonio relicta filia, nullo ex eo vel alio conubio superstitibus masculo, ab hac luce subtracti fuerint, feudum scindi fert prudentum nostræ civitatis opinio, ut dimidiam quidem partem femina sibi acquirat, reliquam vero dominus aut ejus heres accipiat.

TIT. CV.

DE FEUDIS HABITATIONUM.

Feuda habitationum¹ nisi aliud specialiter cautum sit, morte accipientium finiuntur.

TIT. CVI.

SERVOS POST DELATAM SUCCESSIONEM MANUMISSOS IN FEUDUM NON SUCCEDERE.

Quæsitum scio, dudumque apud prudentes fuisse causam hanc: si

¹ Fac. tit. 2, § 2, supr. — § 1. feud. 3, § 3; tit. 6, § 1; tit. 8, § 2, 3, feud. 26, § 5, vers. feudum ea lege. — 4. d. l. 8, § 2. — 5. Tit. 85, supr.
² Tit. CV. — 1. Tit. 75, supr.

servi¹, quibus macula servitutis obstaculo fuerat, libertate donati fuerint, an ad feudi successionem valeant aspirare? Denique post magnas varietates obtinuit sententia distinguendum, quo tempore libertatis donum assecuti fuerint: ut si quidem eo tempore, quo coheres alter, utpote his constitutus inhabilibus, aut dominus quasi ad se devolutum vindicasset, ab ejus successione sint penitus alieni, ne quod legitime factum est, supervenienti facto postea retractetur: qui si re integra manumissi fuerint, in feudum recte succedere queunt.

TIT. CVII.

UT VASALLI SUMPTIBUS DOMINI SERVITIA PRÆSTENT.

Antiquatum esse ipsis rerum experimentis, nos ipsi cognovimus, fideles, nisi aliud contractibus pactiones insertæ desiderent, dominorum sumptibus eisdem servitia ministrare. Justum namque est, ut illi consequantur stipendium, quo tempore suum commodare reperiuntur obsequium, præsertim cum nec quisquam propriis cogatur impendii militare, maxime cum extra civitatis suæ tentoria servitiis exhibendis eos convenit fatigare.

TIT. CVIII.

VASALLUM FEUDUM POSSE IN ALIUM ARCTIORI LEGE TRANSFERRE.

Nulla juris constitutione aut consuetudinis, ususque longævi observantia prohiberi sciscitatus invenio, vasallum, arctiori¹, quam ipse habeat, lege, feudum in alium ubilibet posse transferre.

TIT. CIX.

CLERICATU FEUDUM AMITTI.

Et jure et moribus receptum est, vasallum clericali¹ se militiæ dedicantem feudum amittere. Scriptum est enim in divinis eloquiis: Miles Christi serviat Christo: milites seculi serviant seculo.

Tit. CVI. — 1. Fac. tit. 3, § 1, vers. personam, supr.
Tit. CVIII. — 1. Tit. 84, § 2; tit. 48, 89, in fin. supr.
Tit. CIX. — 1. Tit. 21, tit. 26, § 4, vers. qui clericus supr.

LIBER QUINTUS
DE FEUDIS,QUO VARIE CONSTITUTIONES IMPERATORUM AD HANC PARTEM
JURIS PERTINENTES CONTINENTUR.

TIT. I.

CONSTITUTIO CONRADI¹ DE BENEFICIIS.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis: Conradus Dei gratia Romanorum imperator Augustus, omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus et nostris tam presentibus quam futuris notum esse volumus, quod ad reconciliandos animos seniorum et militum, ut ad invicem semper inveniuntur concordēs, et ut fideliter nobis et suis senioribus serviant et devoto, precipimus et firmiter statuimus, ut nullus miles episcoporum,

Tit. I. — 1. 1. feud. 1, § 2; add. 3, feud. 34, 40. — 2. 1. feud. 21, 22, § 2. — 3. d. 2.

abbatum, abbatissarum, marchionum, vel comitum, vel hominum qui beneficium de nostris publicis bonis, aut de ecclesiarum prædiis nunc tenent aut tulerint, aut hactenus injuste perdiderint, tam de nostris majoribus valvasoribus, quam eorum militibus sine² certa et convicta culpa suum beneficium perdat, nisi secundum consuetudinem antecessorum nostrorum et judicium parium suorum. Si contentio emerit inter seniores et militem, quamvis pares judicaverint, illum suo beneficio carere debere, et ille dixerit, hoc injuste, vel per odium factum esse, ipse suum beneficium teneat, donec senior et ille quem culpatur, cum paribus ad nostram præsentiam veniant, et ibi causa juste determinetur. Senior vero et miles qui culpatur, qui ad nos venire debuerint, sex³

hebdomas antequam iter incipiat ei cum quo litigaverit innotescat. Hoc autem de majoribus valvasoribus observetur. De minoribus vero in regno nostro, aut ante seniores, aut ante missum nostrum eorum causa finiatur. Præcipimus etiam, ut si aliquis miles sive de majoribus, sive de minoribus, de hoc seculo migraverit, filios ejus beneficium tenere, si vero filios non habuerit, et aviatum⁴ ex masculo filio reliquerit, pari modo beneficium habeat, servato usu majorum valvasorum in dandis⁵ equis et armis suis senioribus. Si vero forte aviatum ex filio non reliquerit, sed fratrem legitimum ex parte patris, et si seniores offensum habuerit, sibi vult satisfacere⁶ et miles ejus esse, beneficium quod patris sui fuit habeat. Insuper et omnibus modis prohibemus, ut nullus senior de beneficio suorum militum cambium⁷ aut precarium aut libellum sine⁸ eorum adsensu facere præsumat. Illis vero quæ tenet proprietario jure, aut per præcepto suo porrectum libellum, sive per præcariam, nemo eum devestire audeat injuste. Fodrum autem de castellis quod nostri antecessores habuerunt, habere volumus: illud vero quod non habuerunt, nullo modo exigimus. Si quis hanc jussionem nostram infregerit, auri optimi libras c componat, medietatem camera nostræ, et medietatem cui damnum illatum fuerit.

TIT. II.

CONSTITUTIO HENRICI DE CAUSIS AMITTENDI FEUDI.

Imperator Augustus Henricus secundus. De militum beneficiis quoniam dubias variasque causas in regno nostro esse cognovimus, ideo ad Reipublicæ statum quædam statuimus. Si quis ergo dominum suum interfecerit, vel vulneraverit, ipsum dominum suamve dominam obsederit, vel eum cucurbitaverit¹, vel contra ea, quæ in fidelitate nominantur, fecerit, vel his supradictis consilium dederit, parium laudatione beneficium amittat. Si vero de supradictis se defendere voluerit, testibus a parte domini deficientibus, cum tribus paribus se expargat: si autem pares habere non potuerit, cum duodecim propinquiore parentibus se defendat (usu vero curiali solus defendat). Si quis autem suorum parium idoneus tamen exinde se veritatem scire dixerit, et per pugnam eum fatigare voluerit, ut per² pugnam se defendat edicimus. Si quis autem fuit, qui domino non servierit, parium laudatione beneficium amittat (curiali tamen usu id redimere potest pro medietate, quantum valuerit); sed si hoc defendere noluerit, duos vel unum saltem parem ostendat, et cum his se servisse juret: et si pares parumve habere nequiverit, cum tribus vel duobus propinquiore parentibus se intra annum servisse juret: (usu tamen curiali solus jurare conceditur. Qualiter autem juret, an solus, aut cum aliis, nihil interest, dum tamen dominum sæpe videndo, tunc dicimus ut probet per testes servitium fecisse, et per se non stetisse. Si autem aliqua inter dominum et vasallum discordia fuerit, vel si domicilia in longinquum habuerint, vasallus domino se representando servitium promittat, et si necesse fuerit, hoc probet jurejurando, saltem ad finem controversiæ vasallo a paribus dato. Si quidem intra annum servierit, quod levissimum fuerit, et dominus aliud servitium imposuerit, quod vasallus neglexerit, unde damnus domino illatus fuerit usque ad fruges, feudatarius parium existimatione damnus resarciat. De aliis vero culpis unde beneficium non amittitur, parium laudatione defendat se, ut supra vel emendat.

TIT. III.

ALIA CONSTITUTIO HENRICI DE VASALLO QUI UNUM EX DOMINIS REFUTAVIT.

Imperator Henricus: si contigerit feudum incuria, aut neglectu fidelis consortibus applicari, nullum ex eo levamen detrusus excipiat, ne senioris sui contemptus illud fiat, ob quem feudum jure dimiserat. Sane qui aliter fecerint, quam quod mens saluberrimæ nostræ constitutionis exposcit, beneficio se carituros esse cognoscant, ita ut eis amplius sperare non liceat, seniori danda licentia tam ab ipsis eorumque posteris, quam cæteris detentatoribus prædictum beneficium vindicandi.

4. 1. feud. 1, § 2. — 5. 3. feud. 22. — 6. 2. feud. 55, § 2. — 7. 1. feud. 22, § 1. — 8. 2. feud. 9, in fin. 34, § 1.
Tit. II. — 1. 1. feud. 5, in pr. 2, feud. 38, 57. — 2. 3. feud. 27, in pr. et 23, tit. 59, § 2.
Tit. IV. — 1. 2. feud. 57.
Tit. V. — 1. 2. feud. 52, in pr.

TIT. IV.

ALIA CONSTITUTIO HENRICI EJUSDEM, UT INGRATITUDO
VASALLI PROBETUR TESTIBUS QUINQUE.

Imp. Henricus Aug. universo populo.

Si¹ vasallus inhonestis factis atque indecentibus machinationibus dominum suum offenderit, etc.

TIT. V.

CONSTITUTIO LOTHARII DE FEUDIS NON ALIENANDIS.

LOTHARIUS divina favente clementia tertius imperator Romanorum, pius, felix, inclytus ac triumphator, semper Augustus, universo populo.

Imperialis¹ benevolentia proprium esse judicamus, commoda subjectorum investigare, etc.

TIT. VI.

ALIA EJUSDEM LOTHARII CONSTITUTIO DE INVESTITURA
NON PETITA INTRA ANNUM.

Imp. Lothar. Eugenio papæ, et universo populo.

Quoniam¹ inter dominum et vasallum nulla fraus, nec ullum malum ingenium debet intervenire, etc.

TIT. VII.

CONSTITUTIO FRIDERICI DE FEUDIS NON ALIENANDIS ET
ALIIS CAPITULIS.

FRIDERICUS Dei gratia Romanorum imperator, semper Augustus, universo populo.

Imperialem¹ decet solertiam ita Reipublicæ curam gerere, et subjectorum commoda investigare, etc.

TIT. VIII.

ALIA DE JURE FISCO.

Imp. FRIDERICUS.

Regalia¹ sunt armanniæ, viæ publicæ, flumina navigabilia, et ex quibus fiunt navigabilia, etc.

TIT. IX.

ALIA CONSTITUTIO EJUSDEM FRIDERICI DE PACE
TENENDA.

FRIDERICUS¹ Dei gratia Romanorum imperator, semper Augustus, episcopis, ducibus, comitibus, marchionibus, et rectoribus, etc.

TIT. X.

ALIA CONSTITUTIO FRIDERICI IMPERATORIS DE INCEN-
DIARIIS ET PACIS VIOLATORIBUS.

FRIDERICUS Dei gratia Romanorum imperator, et semper Augustus. Decet fidelitatis nostræ tempora, generali populum provinciarum tranquillitati circumspectionis nostræ studio provideri, ut dum in subjectis dominationis virtute pollemus, reprobos quoslibet ac scelerosos a subditorum injuriis arceamus æquitatis nostræ correctione. Considerantes quippe quæ damna, quantæque desolationes hominum et provinciarum, per seditiones et incendia provenerint, quantos præterea futurorum tim-

Tit. VI. — 1. 2. feud. 52, § 3.
Tit. VII. — 1. 2. feud. 55.
Tit. VIII. — 1. 2. feud. 56.
Tit. IX. — 1. 2. feud. 57.